บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความรู้และความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกส้มในเขตพื้นที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงข้อมูลด้านความรู้และความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรของเกษตรกร และเพื่อศึกษาถึงปัญหา อุปสรรคและความต้องการ ตลอดจนข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับเลือกและการใช้สารเคมีเพื่อการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกส้มในอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ เกษตรกรในอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกส้มในเขตพื้นที่อำเภอฝางที่ลงทะเบียนกับสหกรณ์ชาวสวนส้มฝาง ประจำปี พ.ศ. 2552 ใน 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลเวียง ตำบลแม่คะ ตำบลม่อนปิ่นและตำบลแม่สูน ใช้สูตร Negtalon ในการคำนวณหาสัดส่วนที่เหมาะสมต่อประชากรในแต่ละตำบล (Proportional allocation) และในการสุ่มตัวอย่างเกษตรกร จำนวน 107 ราย จากเกษตรกรผู้ผลิตส้มทั้งหมดในจำนวน 146 ราย โดยใช้สูตร Yamane

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ (Questioner) โดยแบ่งออกเป็น 7 ตอน คือ 1) สภาพฐานส่วนบุคคล 2) สภาพเศรษฐกิจ 3) สภาพสังคม 4) ปัญหาในด้านการผลิต 5) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืชของเกษตรกร 6) ความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรของเกษตรกร 7) ปัญหาและข้อจำกัดของเกษตรกรในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรของเกษตรกร นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ และนำไปวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย 1) สถิติเชิงพรรณา เพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐานบางประการของเกษตรกร ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามด้วยค่าสหสัมพันธ์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ลักษณะทั่วไปของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 82.2 เป็นเพศชายที่เหลือเป็นเพศหญิง มีอายุโดยเฉลี่ย 49.93 ปี ร้อยละ 89.7 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 42.0 มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประสบการณ์ปลูกส้มโดยเฉลี่ย 12 ปี มีรายได้โดยเฉลี่ยจากการผลิตส้ม 1,543,738 บาทต่อปี รายจ่ายโดยเฉลี่ยจากการซื้อสารเคมีเกษตร 277,710 บาทต่อปี หนี้สินโดยเฉลี่ย 1,634,112 บาทต่อปี ใช้เงินทุนตนเอง ธนาคารพาณิชย์ ธ.ก.ส. พ่อค้าและญาติพี่น้องเป็นแหล่งเงินทุนในการผลิตส้ม ขนาดพื้นที่ปลูกส้มของเกษตรกรโดยเฉลี่ย 48 ไร่ ได้รับข้อมูลข่าวสารจากร้านค้า เพื่อนบ้านหรือพ่อค้าคนกลาง ร้อยละ 84.1 พบปัญหาในด้านการผลิตในส่วนการจัดการการผลิต โรคและแมลงศัตรูส้ม มีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้สารเคมีเกษตรระดับปานกลาง ต้องการความรู้ในการเลือกซื้อสารเคมีด้วยการอธิบายด้วยคำพูด สาธิตวิธีให้ชมหรือแจกเอกสารแนะนำ

ปัญหา อุปสรรค และความต้องการ ตลอดจนข้อเสนอแนะ

ปัญหาและข้อจำกัดของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 23.4 ระบุว่ายาปราบศัตรูพืชที่ดีมักมีราคาแพง ร้อยละ 49.5 มีความเห็นว่าปัญหาเกิดจากการรับรู้ข่าวสารระดับมาก ร้อยละ 56.1 ระบุว่าปัญหาเกิดจากตัวเกษตรกรเองระดับปานกลาง (ขาดความรู้ทางด้านวิชาการ ขาดเทคนิคแรงงาน เงินทุน เป็นต้น) และมีความคิดเห็นเรื่องวิธีการแนะนำให้เกษตรกรรายอื่นใช้ยาปราบศัตรูพืชที่ถูกต้องเหมาะสม โดยเกษตรกรร้อยละ 20.6 เสนอว่าควรจัดเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของรัฐมาแนะนำที่บ้านเป็นรายบุคคล ร้อยละ 30.8 เห็นควรให้หน่วยงานของรัฐจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรในหมู่บ้าน ร้อยละ 59.8 เห็นว่าควรให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและบริษัทเอกชนมาสาธิตให้ดู ร้อยละ 29.9 มีความเห็นว่าควรให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและบริษัทเอกชนจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ความรู้แจกจ่ายแก่เกษตรกร ร้อยละ 45.8 ระบุว่าร้านจำหน่ายสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชควรให้คำแนะนำวิธีการใช้ยาปราบศัตรูพืชที่ถูกต้องแก่เกษตรกร ร้อยละ 14.0 เสนอว่าให้มีการแนะนำความรู้เรื่องการใช้ยาป้องกันและกำจัดยาปราบศัตรูพืชทางวิทยุ โทรทัศน์หรือหนังสือพิมพ์เพื่อความสะดวกในการเข้าถึง และเกษตรกรร้อยละ 95.3 มีความเห็นว่าร้านจำหน่ายสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชในท้องถิ่นมีความเหมาะสม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกส้มในเขตพื้นที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคม ปัญหาการผลิตและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรกับความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกส้ม พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกส้ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีด้วยกัน 5 ปัจจัย ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานของการวิจัยในเบื้องต้น ดังนี้

1. หนี้สิน
2. ขนาดพื้นที่ในการปลูกส้ม
3. แหล่งข้อมูลข่าวสาร (การฝึกอบรม)
4. แหล่งข้อมูลข่าวสาร (วิทยุ)
5. ปัญหาการผลิตในส่วนการจัดการ

ส่วนปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา ประสบการณ์ รายได้จากการผลิตส้ม รายจ่ายจากการซื้อสารเคมี แหล่งข้อมูลข่าวสาร (เจ้าหน้าที่ส่งเสริม ตัวแทนจำหน่าย ร้านค้า พ่อค้าคนกลาง เพื่อนบ้าน หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์และเอกสารแนะนำ) ปัญหาการผลิตในส่วนของโรค ปัญหาการผลิตในส่วนของแมลงศัตรูและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกส้มในอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

อภิปรายผล

จากการทดสอบสมมุติฐานของการวิจัยที่ระบุว่าสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคม ปัญหาด้านการผลิต ซึ่งประกอบไปด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา ประสบการณ์ รายได้จากการผลิตส้ม รายจ่ายจากการซื้อสารเคมี หนี้สิน ขนาดพื้นที่ในการปลูกส้ม แหล่งข้อมูลข่าวสาร (เจ้าหน้าที่ส่งเสริม ตัวแทนจำหน่าย ร้านค้า พ่อค้าคนกลาง เพื่อนบ้าน การฝึกอบรม หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์และเอกสารแนะนำ) ปัญหาการผลิตในส่วนการจัดการ ปัญหาการผลิตในส่วนของโรค ปัญหาการผลิตในส่วนของแมลงศัตรูและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร มีผลต่อความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมี

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกส้ม ผลการศึกษา พบว่า หนี้สิน ขนาดพื้นที่ในการปลูกส้ม แหล่งข้อมูลข่าวสาร (การฝึกอบรมและวิทยุ) และปัญหาการผลิตในส่วนการจัดการ มีความสัมพันธ์กับความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกส้ม ส่วนปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา ประสบการณ์ รายได้จากการผลิตส้ม รายจ่ายจากการซื้อสารเคมี แหล่งข้อมูลข่าวสาร (เจ้าหน้าที่ส่งเสริม ตัวแทนจำหน่าย ร้านค้า พ่อค้าคนกลาง เพื่อนบ้าน หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์และเอกสารแนะนำ) ปัญหาการผลิตในส่วนของโรค ปัญหาการผลิตในส่วนของแมลงศัตรูและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกส้มในอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

1. หนี้สิน

หนี้สินมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์ ($r = -0.217$) แสดงว่าเกษตรกรที่มีหนี้สินน้อยมีความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ ยุทธนา (2547) ที่ได้ศึกษาการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้องในการปลูกส้มของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรที่มีเงินลงทุนมากจะมีการปฏิบัติในการใช้สารเคมีที่ถูกต้องในการกำจัดศัตรูพืชในระดับน้อย คือ เกษตรกรมีเงินต้นทุนมาก จะสามารถปลูกส้มโดยไม่คำนึงถึงต้นทุนการผลิต มุ่งเน้นที่ผลตอบแทนที่ได้รับอย่างรวดเร็วและไม่ให้ความสำคัญกับความรู้และความถูกต้องในการปฏิบัติมากนัก

2. ขนาดพื้นที่ปลูก

ขนาดพื้นที่ปลูกมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์ ($r = -0.255$) แสดงว่าเกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ปลูกมากมีความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรน้อย เนื่องจากเกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ปลูกมากมักมุ่งเน้นถึงผลตอบแทนจากการผลิตให้มีปริมาณมากในระยะเวลาอันรวดเร็วโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตร จึงส่งผลให้เกษตรกรไม่มีความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3. แหล่งข้อมูลการฝึกอบรม

แหล่งข้อมูลการฝึกอบรมมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์ (r = -0.313) แสดงว่าเกษตรกรที่ได้รับแหล่งข้อมูลข่าวสารทางการฝึกอบรมน้อยมีความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรมาก เนื่องจากแหล่งข้อมูลทางการฝึกอบรมส่งผลต่อความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรของเกษตรกรสอดคล้องกับการศึกษาของ วรงค์ (2544) ที่ได้ศึกษาความต้องการความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ของเกษตรตำบลในภาคเหนือของประเทศไทย พบว่า เกษตรตำบลที่ไม่เคยได้รับประสบการณ์ในการฝึกอบรมเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์มีความต้องการความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ในระดับน้อย ร้อยละ 1.9 และระดับมาก ร้อยละ 43.1

4. แหล่งข้อมูลทางวิทยุ

แหล่งข้อมูลทางวิทยุมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์ (r = -0.263) แสดงว่าเกษตรกรที่ได้รับแหล่งข้อมูลข่าวสารทางวิทยุน้อยมีความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรมาก เนื่องจากแหล่งข้อมูลทางวิทยุเป็นสื่อที่ให้ข้อมูลเฉพาะเสียง เกษตรกรต้องใช้เวลาและใช้ประสบการณ์เดิมจึงจะสามารถเข้าใจเนื้อหาและเรื่องราวที่นำเสนอได้ ทั้งยังเป็นกระจายข้อมูลข่าวสารเพียงด้านเดียว เกษตรกรไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือโต้ตอบไปได้ในทันที ดังนั้นแหล่งข้อมูลข่าวสารทางวิทยุส่งผลต่อความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรของเกษตรกร

5. ปัญหาการผลิตในส่วนการจัดการ

ปัญหาการผลิตในส่วนการจัดการมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์ (r = -0.212) แสดงว่าเกษตรที่มีปัญหาในการผลิตในส่วนการจัดการมากมีความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรน้อย เนื่องจากปัญหาในการผลิตในส่วนการจัดการการผลิตนั้นเกี่ยวข้องกับการจัดการแปลงปลูก การชลประทาน คุณภาพดิน เงินทุนและแรงงานการผลิต

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใคร่เสนอแนะข้อคิดเห็นบางประการ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามข้อเสนอแนะได้นำไปพิจารณาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป ดังนี้

1. จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่า เกษตรกรต้องการความรู้ในการเลือกซื้อสารเคมีจากการอธิบาย สาธิตวิธีให้ชม และแจกเอกสารแนะนำ ดังนั้นหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ กรมส่งเสริมการเกษตร ควรมีโครงการที่จัดขึ้นเพื่อเป็นการเพิ่มประสบการณ์ความรู้ในด้านการผลิตส้มให้กับเกษตรกร ไม่ว่าจะเป็น 1) การจัดโครงการทัศนศึกษาแหล่งปลูกส้มที่มีชื่อเสียง มีการจัดการที่เหมาะสม โดยอาจจัดนำเอาเกษตรกรตัวแทนกลุ่มผู้มีลักษณะหัวไวใจสู้ไปทัศนศึกษา เพื่อให้เกษตรกรกลุ่มดังกล่าวเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ประยุกต์ความรู้ใหม่ที่ได้รับความความรู้เดิมมาเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของตนเอง และเพื่อให้เกษตรกรกลุ่มดังกล่าวนำความรู้ใหม่ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ของตนต่อไป 2) การจัดอบรมเกษตรกรผู้ปลูกส้มในด้านต่างๆ เช่น เทคนิคการเพิ่มคุณภาพ/มูลค่าผลผลิต วิธีปฏิบัติเมื่อได้รับสารเคมี ผลกระทบต่อสุขภาพ ฯลฯ จากผู้เชี่ยวชาญ การเชิญผู้ประสบความสำเร็จในการปลูกส้มจากแหล่งผลิตอื่นมาถ่ายทอดประสบการณ์การผลิตร่วมกันเพื่อนำไปปรับปรุงระบบการผลิตต่อไป 3) การนำผู้ที่ประสบความสำเร็จในการผลิตส้มในพื้นที่มาถ่ายทอดประสบการณ์การผลิตให้เกษตรกรในพื้นที่รับฟัง ทั้งนี้วิธีการที่ผู้วิจัยได้นำเสนอนี้เกษตรกรจะสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันได้โดยง่าย เนื่องจากอยู่ในพื้นที่เดียวกัน และนอกจากนี้ทางสหกรณ์ผู้ปลูกส้มเองควรมีการจัดการประชุมอภิปรายกันในหมู่สมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกส้มเอง เพื่อเป็นการระดมความคิดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นภายในท้องถิ่นด้วยตนเองอย่างทันท่วงทีอีกด้วย

2. จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่า เกษตรกรผู้ปลูกส้มมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกซื้อและใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืชในระดับปานกลาง ซึ่งการที่เกษตรกรจะมีความรู้เรื่องดังกล่าวได้ดีนั้น หน่วยงานทางราชการที่มีหน้าที่โดยตรงคือ กรมส่งเสริมการเกษตรควรมีการส่งเสริมและเผยแผ่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพิษภัยของสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและการป้องกันกำจัดศัตรูพืชด้วยวิธีทางเลือกอื่น ทั้งนี้ผู้ที่มีหน้าที่ออกไปสัมผัสกับเกษตรกรอย่างใกล้ชิดคือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาด้านนี้อย่างลึกซึ้ง สามารถเป็นแหล่งความรู้ของเกษตรกรได้โดยตรง

จากการวิจัยยังพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากร้านค้า ซึ่งเกษตรกรให้ความเชื่อถือในการขอคำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาการผลิต และยังเป็นแหล่งซื้อสารเคมีป้องกันกำจัด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ศัตรูพืชในการผลิตอีกด้วย ซึ่งเกษตรกรสามารถซักถามและโต้ตอบได้โดยตรง ดังนั้น การจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่เจ้าของร้านค้าสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชจึงมีความสำคัญมากเช่นกัน

ในด้านของการสาธิตและให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในเรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูพืชนั้น วัสดุอุปกรณ์การเกษตรทั้งเครื่องฉีดพ่น ถังพ่น เครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมถึงการแต่งกายของผู้ที่ทำการสาธิตควรมีการสาธิตและให้คำแนะนำที่สมจริง เพื่อให้เกษตรกรมองเห็นภาพและเกิดทัศนคติที่ดีและถูกต้องในการนำไปปฏิบัติต่อไป ดังนั้นในส่วนของอุปกรณ์ที่ใช้ในการสาธิตควรมีการปรับปรุงให้เกิดความทันสมัยและเหมาะสมกับพื้นที่ที่ไปสาธิต

นอกจากการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืชโดยใช้บุคคลแล้วนั้น การเผยแพร่ความรู้โดยผ่านทางสื่อมวลชนก็น่าจะเป็นแหล่งความรู้ที่ดีแก่เกษตรกรอีกทางหนึ่งเช่นกัน แต่เนื่องปัจจุบันรายการของทางทั้งวิทยุและโทรทัศน์ยังมีการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเกษตรน้อย ส่วนเนื้อหาก็ยังเป็นวิชาการมากเกินไปทำให้เกษตรกรไม่เข้าใจและเกิดความสับสน เกษตรกรจึงรู้สึกเบื่อหน่าย ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สื่อมวลชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงรูปแบบและเนื้อหาให้เหมาะสมและน่าสนใจต่อไป

3. กรมส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการในการควบคุมการจัดจำหน่ายวัตถุมีพิษให้เข้มงวดและจริงจัง ควรมีการควบคุมการจำหน่ายวัตถุอันตรายเพื่อให้สามารถควบคุมการจำหน่ายและการใช้วัตถุอันตรายได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ โดยอาจมีมาตรการบังคับให้ผู้จำหน่ายสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชรวมถึงผู้จำหน่ายวัตถุอันตรายมีพิษอื่น ต้องผ่านการฝึกอบรมเรื่องการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัย ทั้งนี้ผู้ค้าควรตรวจสอบคุณภาพของสินค้าที่ตนจำหน่ายให้แน่ใจว่ามีมาตรฐาน ตามที่ฉลากกำหนด โดยไม่ปลอมปน ทั้งนี้หากพบสินค้าที่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน ก็ให้ความร่วมมือตามสมควรกับหน่วยงานของภาครัฐ ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้ค้าควรร่วมมือกับภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมเคมีเกษตร เพื่อพัฒนาและส่งเสริมระบบการป้องกันกำจัดศัตรูพืช แบบผสมผสาน รวมไปถึงวิธีการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างปลอดภัย มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล และคุ้มค่าต่อการลงทุน ทั้งนี้ผู้ค้าต้องจัดให้มีผู้ขายที่ผ่านการฝึกอบรมการขายสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า พนักงานขายนั้นสามารถให้ความรู้ เกี่ยวกับการใช้ที่ถูกต้อง ปลอดภัย และมีประสิทธิภาพ

4. กรมส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการกระตุ้นเตือนจิตสำนึกในการรวมกลุ่มของเกษตรกร เพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรองราคา และยังเป็นการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการแก้ปัญหาการผลิตที่เกิดขึ้นอีกด้วย ทั้งนี้การรวมกลุ่มจะต้องมีมาตรการที่รัดกุม มีบทลงโทษอย่างเคร่งครัดหากมีผู้ที่ฝ่าฝืน ทั้งนี้เพื่อป้องกันการลักลอบนำผลผลิตออกขาย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ก่อนมีการขายผลผลิตของสมาชิกกลุ่ม ป้องกันการเอาเปรียบในด้านคุณภาพผลผลิต คือเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มบางรายอาจไม่มีความสนใจผลิตจริงจังแต่ขายในราคาของสมาชิกกลุ่มที่มีความตั้งใจส่งผลให้เกิดข้อเปรียบเทียบด้านคุณภาพ เสียเปรียบกันเองภายในกลุ่ม ส่งผลต่อการต่อรองราคาทำให้อำนาจในการต่อรองราคาลดลงซึ่งเป็นเหตุให้การดำเนินงานของกลุ่มไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความรู้และความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกส้มในพื้นที่ที่มีลักษณะทางภูมิภาคที่แตกต่างกัน เพื่อนำมาเปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกร เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนการส่งเสริมความรู้แก่เกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตรต่อไป

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการความรู้ในการผลิตส้มในพื้นที่ขึ้น ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ทราบว่าเกษตรกรมีความต้องการความรู้ในการผลิตส้มในด้านใดบ้าง เช่น ในด้านการผลิต การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การป้องกันกำจัดศัตรูพืช/โรคพืช/แมลงศัตรูพืช ฯลฯ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับกลยุทธ์การส่งเสริมการเกษตรให้ตรงตามความต้องการของเกษตรกรและปรับข้อมูลให้มีความทันสมัยมากขึ้น ซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีความกระตือรือล้นในการเรียนรู้ รวมถึงสนใจศึกษาเทคนิคการผลิตใหม่จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อันจะส่งผลให้การส่งเสริมการเกษตรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและยังเป็นการตอบสนองความต้องการของเกษตรกรได้อย่างถูกจุด

3. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบของสารเคมีต่อสิ่งแวดล้อม ต่อชุมชนและต่อเกษตรกรผู้ปลูกส้ม เปรียบเทียบกับการใช้วิธีการอื่นในการป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมแก่เกษตรกรรายอื่นต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved